

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Θεσσαλική συμπολιτεία.

Εἰς περιωπὴν δ' ἐξ ἐναντίας καὶ εἰς δύναμιν προήχθη ἡ Θεσσαλικὴ συμπολιτεία, ἣτις ἔσχε τὴν φιλόδοξον ἀξίωσιν τοῦ ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν Βοιωτικὴν εἰς τῆς Ἑλλάδος τὴν ἡγεμονίαν.

Ἀφ' οὗτου ὀλίγον μετὰ τὰ τρωϊκὰ ἡ Θεσσαλία ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν ἐξ Ἐφύρας τῆς Θεσπρωτικῆς ὀρμηθέντων Θεσσαλῶν, καὶ κατ' αὐτοὺς ὠνομάσθη (1), εἶχε μὲν πάντοτε ἐθνικὴν ἐνότητα (2), ἀλλ' ὁ μεταξὺ τῶν πόλεων αὐτῆς δεσμὸς φαίνεται οὐχὶ λίαν ἰσχυρὸς ὑπάρξας, διότι μνημονεύονται πολλάκις ὡς ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξάρτητοι, ἔχουσαι καὶ ἰδίους ἄρχοντας ἕκασται, οἷον ἐν Θουκυδίδῃ (3): « *Καὶ ἀφίκοντο Λαρισσαῖοι, Φαρσάλιοι, Παράλιοι, Κρανῶνιοι, Πειράσιοι, Γορτύνιοι, Φεραῖοι. Ἠγοῦντο δὲ αὐτῶν, ἐκ μὲν Λαρίσσης . . . , ἐκ δὲ Φαρσάλου Μένων. Ἦσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων κατὰ πόλεις ἄρχοντες* ». Τὸ αὐτὸ δὲ συμπέρασμα ἐξάγεται καὶ ἐκ τῆς ὑπὸ Ξενοφῶντος (4) μνημονευομένης προτάσεως τοῦ Φεραίου Ἰάσωνος πρὸς τὸν Φαρσάλιον

(1) Διόδ. ΙΕ, 60. — Ξενοφ. Ἑλλ. ΣΤ, 5, 1. — Ἰσοκρ. πρ. Φίλιππον 119.

(2) Ἰδ. Πλάτ. Ἰππ. μεζ. 284, Α. — Νομ. Α, 625, Δ. — Ἡρόδ. Ζ, 169. — Πολύβ. Δ, 8, 10. — Justin. VII, 6. — Πaus. Ι, 1, 2.

(3) Β, 22.

(4) Ἑλλ. ΣΤ, 1, 4.

Πολυδάμαντα, τοῦ νὰ συνεννοηθῇ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀναδείξῃ αὐτὸν ἀρχηγόν.

Ἦν δ' ἡ σχέσις τῶν ἀρχαίων κατακτηθέντων κατοίκων τοῦ τόπου πρὸς τὴν ἀριστοκρατίαν τῶν ἐπελθόντων κατακτητῶν οἷα ἐν πάσαις ταῖς δωρिकाῖς χώραις· καὶ οἱ μὲν εἰς κατάστασιν δουλείας περιελθόντες, καὶ τοῖς Εἰλωσι τῆς Σπάρτης ἀντιστοιχοῦντες, ἐκαλοῦντο *Πενέσται*, εἴτε ἐκ τοῦ *πένεσθαι*, κατὰ Διονύσιον τὸν Ἀλικαρνασσεά (5), εἴτε ἐκ τοῦ *μένειν* (κατὰ διαλεκτικὴν παραφθορὰν τοῦ *μενέσται*) κατ' Ἀθήναιον (6), ὡς *μείναντες* ἐν τῇ χώρᾳ καὶ μὴ ἀπελσθέντας, ἢ ὡς πολλὰ ὑπομέροντες· εἰ καὶ μαρτυρεῖ ὁ Ἀθήναιος ὅτι οἱ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐπλούτησαν ὑπὲρ τοὺς ἰδίους κυρίους. Προσέτι δ' ἐλέγοντο καὶ *λάτρες*, ἥτοι θεράποντες. Καὶ γνωστόν ἐστι περὶ αὐτῶν ὅτι ἐσυνθηκολόγησαν τοῖς κατακτηταῖς νὰ ἔχωσι τὴν ζωὴν σώαν καὶ νὰ ἐγκαταμείνωσιν ἐν Θεσσαλίᾳ, καλλιεργοῦντες τὴν γῆν ἐπὶ συντάξει, ἥτοι ἐπὶ φόρῳ. Οἱ δ' ἐλεύθεροι, καὶ τῶν περιοίκων τὴν θέσιν κατέχοντες, ἐλέγοντο συνήθως ὑπήκοοι (7), οἷοι ἦσαν οἱ Μάγνητες, οἱ Φθιώται, οἱ Περίραιοι, οὓς ὁ Στράβων λέγει ὑποτελεῖς μόνων τῶν Λαρισαίων (8). Ἐνέμειναν ὁμῶς ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ τινὰ τῶν ἀρχαίων Βασιλικῶν γενῶν, ὡς οἱ Ἀλευάδαι ἐν Λαρίσση καὶ Ἰσως καὶ ἐν Φαρσάλῳ (9), ἐξ Ἀλεύα τοῦ Πυρρόου (10), καὶ οἱ Σκυπάδαι ἐν Κράνῳ (11). Διετήρησαν δ' οὗτοι καὶ πλοῦτον καὶ ἐπιρ-

(5) B, 9

(6) A, 88. — Ἰδ. καὶ σ. 151. — Ἡσίογ. λ. Πενέσται. — Ἀμμών. ἐν λ. Θῆς. — Πίνδ. Νεμ. Δ, 88. καὶ Σχόλ.

(7) Θουκ. B, 101. Δ, 78. H, 3. — Ἀθήν. ΣΤ, 88.

(8) I, 671, Δ.

(9) Θουκ. A, 111.

(10) Πλούτ. Π. φιλαδ. 2.

(11) Περιζών. Εἰς Αἰλ. Π. T. IB, 1.

ρόήν, ὥστε καὶ πολυτέλειαν τυράννων ἀξίαν πολλάκις ἐπεδείκνυσον, καὶ τὴν ἀρχαϊκὴν φιλοξενίαν πρὸς πεπαιδευμένους καὶ ποιητάς (12), ἐφ' ᾧ καὶ ὁ Ἡρόδοτος *Βασιλῆας Θεσσαλίας* καλεῖ αὐτούς (13), καὶ ἐν Ὀλυμπ. 77, γ', ὅτε ἡ Σπάρτη κατέβαλλε τοὺς τυράννους, ὁ Λεωτυχίδας ἐξεστράτευσε κατ' αὐτῶν (14). Ἐπλούτουν δ' οἱ Θεσσαλοί, καί, ἔνεκα τῆς πεδινῆς φύσεως τῆς χώρας αὐτῶν, ἦσαν ἄριστοι ἵππεις, ὡς λέγει καὶ ὁ Πλάτων (15): « *Θετταλοὶ εὐδόκιμοι ἦσαν ἐν Ἑλλησι, καὶ ἐθαυμάζοντο ἐφ' ἱππικῇ τε καὶ πλούτῳ* ».

Ἦν δὲ τὸ ἐν ταῖς Θεσσαλικάῃς πόλεσιν ἐπικρατοῦν σύστημα ἀριστοκρατικόν, ὑπὸ Μαξίμου τοῦ Τυρίου (16) παραβαλλόμενον πρὸς τὸ τῆς Κρήτης καὶ Σπάρτης· ὁ δὲ Θουκυδίδης λέγει περὶ αὐτοῦ (17): « *Δυναστεία μᾶλλον ἢ αὐτονομία ἐχρῶντο τὸ ἐγχώριον οἱ Θεσσαλοί* ». Προΐστατο δ' ἐκάστης τῶν πόλεων εἷς ἄρχων, ὅστις ἐν μεταγενεστέραις ἐπιγραφαῖς (18) καλεῖται *Ταγός*, ἵσως ὁμῶς κατ' ἀρχαϊσμοῦ ἐπιτήδευσιν, διότι *Ταγός* ἐλέγετο ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς ἀκμῆς τῆς Θεσσαλίας ἀνώτατός τις ἀρχηγός, ὅστις ἐκτάκτως κατελάμβανε τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν ἐπὶ πάσης τῆς Θεσσαλίας, καὶ συνεκέντρον πάσας τὰς Θεσσαλικὰς δυνάμεις, ὡς παρατηρεῖ ὁ Ξενοφῶν (19), ὅτι: « *ὅταν ταγεύηται ἡ Θεσσαλία, εἰς ἑξακισχιλίους μὲν οἱ ἱππεύον-*

(12) Πλάτ. Μέν. 70, Β. — Ἰσοκρ. π. Ἀντιδ. 83. — Φιλόστρ. Β. σοφ. 16, 2.

(13) Ζ, 6.

(14) Πλούτ. π. κακοηθ. Ἡροδ. 21.

(15) Μενέξ. 70, Α.

(16) Β, 4.

(17) Δ, 78.

(18) Bæekh, C. I. G. n. 1770.

(19) Ἑλλ. ΣΤ, 1, 4.

τες γίνονται, ὁπλῖται δὲ πλείους ἢ μύριοι καθίσταν-
 ται ». Καλεῖ δ' ὁ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς τὸν Ταγόν,
 Ἄρχον (20), καὶ ὁ Ἡρόδοτος μάλιστα Βασιλέα (21).
 Ἰππεὶδὴ δ' ἦν ἑκτακτος ἡ ἀρχὴ αὕτη, διὰ τοῦτο δὲν ἦτο
 δεκαετησιακῶς διαδοχικὴ, καὶ αἱ πρὸς τακτικὴν διαδοχὴν
 γινόμεναι ἀπόπειραι δὲν ἦσαν ἐπιτυχεῖς πάντοτε.

Μεταξὺ δὲ τῶν ὀλιγαρχῶν τῶν πόλεων ὑπῆρχον πολ-
 λάκις στάσεις περὶ πρωτείων (22)· ἀλλὰ πολλάκις διελύοντο
 εἰρηνικῶς καὶ διὰ συμβιβασμοῦ, ὥστε καὶ ἐν Λαρίσση μνη-
 μονεύονται ὑπὸ Θουκυδίδου (23) δύο συνάρχοντες, ὁ Πολυ-
 μήδης καὶ ὁ Ἀριστόνους, ἀρχηγοὶ ὄντες τῶν δύο ἀντιθέ-
 των μερίδων, « ἀπὸ τῆς στάσεως ἑκάτερος », καὶ αὐτόθι
 ἀναφέρεται ὑπ' Ἀριστοτέλους (24) ἄρχων μεσίδιος, ὁ οὐ-
 δέτερος καὶ συμβιβαστικός. Ἐν γένει δ' οἱ περὶ τὰς ἀρχὰς
 ἐκαλοῦντο, κατὰ τοὺς γραμματικούς (25), δημιουργοὶ ἐν
 Θεσσαλίᾳ ὡς καὶ ἐν Ἀργεῖ.

Δημοτικὴ δὲ μερίς φαίνεται ὅτι ἦσαν ἐν Λαρίσση οἱ λε-
 γόμενοι Λαριισσοποιοί, (26). Ἀλλὰ δημοκρατικὰ κινήματα
 ἤρξαντο μόνον περὶ τοὺς χρόνους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πο-
 λέμου, καὶ ἐξ αὐτῶν, ὡς φιλεῖ συμβαίνειν, προέκυψε τυ-
 ραννίς, ἡ τῶν Φεραίων Ταγῶν, εἰς ἣν, ἕνεκα τῆς καταγω-
 γῆς αὐτῆς, ἀντετάττετο ἡ ἀριστοκρατικὴ μερίς, ἰδίως ἡ τῶν
 Ἀλευαδῶν. Ἦδη ἐν Ὀλ. 86, α' ὁ Φεραῖος Λυκόφρων ἐβου-
 λεύθη « ἄρξαι ὅλης τῆς Θεσσαλίας » (27), καὶ πολεμηθεὶς

(20) E, 74.

(21) E, 63.

(22) Ἀριστοτ. Πολιτ. E, 5, 7.

(23) B, 22.

(24) Πολ. E, 9. — Ἡθ. Νικομ. E, 4, 7.

(25) Ζωναρ. B. Ἐτυμ. ἐν λ.

(26) Ἀριστοτ. Πολ. Γ, 1, 9.

(27), Ξεν. Ἑλλ. B, 3, 4.

ὑπὸ Μηδίου, τοῦ δυνάστου τοῦ Φαρσάλου, βοηθουμένου ὑπὸ Κορινθίων καὶ Βοιωτῶν, ἐνίκησεν (28), ἀλλὰ δὲν κατῴρθωσε καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς φιλοδόξου προθέσεώς του.

Πρῶτος δ' ὁ μεγαλόφρων Ἰάσων ὁ Φεραῖος διεπράξατο ἐν Ὀλ, 102, γ', συγχρόνως τῷ Λυκομίδῃ ἐν Ἀρκαδίᾳ, νὰ συσσωματώσῃ πάντας τοὺς Θεσσαλοὺς, καὶ ν' ἀναγορευθῇ γενικὸς αὐτῶν Ταγός, καὶ ἀντεποιήσατο αὐτῆς τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίας (29), ὠφελούμενος ἐκ τῆς θέσεως τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων, ὅτε τῶν μὲν δύο προεχουσῶν πόλεων, τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Σπάρτης, εἶχεν ἀντισυντριβῇ ἡ δύναμις, αἱ δὲ Θῆβαι εἶχον καὶ αὐταὶ ἐκπέσει τῆς μεγάλης αὐτῶν περιωπῆς, ὡς ἱστορεῖ ὁ Διόδωρος (30). « Λακεδαιμονίους γὰρ συνέβαινε περὶ Λεῦκτρα μεγάλη συμφορὰ περιπεπτωκέναι, Ἀθηναίους δὲ μόνον τῆς κατὰ θάλασσαν ἀρχῆς ἀντέχεσθαι, Θηβαίους δὲ πρωτείων ἀξίους μὴ εἶναι, Ἀργεῖους δὲ διὰ στάσεις καὶ φόνους ἐμφυλίους τεταπεινωθῆναι ». Συνήγαγε δὲ στρατὸν ὀπλιτῶν μὲν δισμυρίων, πελταστῶν δέ, ὡς λέγει ὁ Ξενοφῶν, « Ἰκανὸν πρὸς πάντας ἀνθρώπους ἀντιταχθῆναι », καὶ ἱππέων ὀκτακισχιλίων, δι' ὧν μέγαλα ἐδύνατο νὰ κατορθώσῃ ἡ Θεσσαλία, ἃν εἶχεν ἐνότητα παγίαν, καὶ ὀργανισμόν κατάλληλον. Ἀλλ' ὁ Ἰάσων μετὰ ἐν ἔτος ταγείας ἐδολοφρονήθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ Πολυδώρου, ἢ ὑπὸ τῶν συνωμοτῶν (31). Περιῆλθε δὲ τότε ἡ ἐξουσία εἰς τοὺς δύο αὐτοῦ ἀδελφοὺς Πολύδωρον καὶ Πολύφρονα, ὧν ὁ δεύτερος, θανατώσας τὸν πρῶτον, ἔμεινε μόνος Ταγός ἐπὶ ἐν καὶ αὐτὸς ἔτος, καὶ

(28) Διόδ. ΙΔ, 82. — Ξεν. Ἑλλ. Β, 3, 4.

(29) Διόδ. ΙΕ, 60 — Ξεν. Ἑλλ. ΣΤ, 1, 4. — Ἰσοκρ. πρ. Φίλιππ. 119.

(30) Αὐτ.

(31) Ξεν. ΣΤ, 4, 20-37.

ἐπιλιτεύθη σκληρῶς καὶ τυραννικῶς. Ἐφονεύθη δὲ καὶ οὗτος ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φεραίου, ὅστις ἀνεδείχθη ἄγριος μὲν τύραννος κατ' οἶκον, ἄδικος δὲ ἀλλὰ καὶ ἐπιφοβος ἐγγυρὸς πρὸς τοὺς ξένους, ὡς λέγει ὁ Ξενοφῶν(32). « Ἐπεὶ... παρέλαβε τὴν ἀρχήν, χαλεπὸς μὲν Θετταλοῖς Ταγὸς ἐγένετο, χαλεπὸς δὲ Θηβαίοις καὶ Ἀθηναίοις πολέμιος, ἄδικος δὲ ληστής καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ». Ἀλλὰ μέχρι τέλους ἐνικήθη ὑπὸ τῶν Θηβαίων, καὶ ἤναγκάσθη νὰ ὑποκύψῃ αὐτοῖς, καὶ ν' ἀφήσῃ ἐλευθέρας τὰς τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀποστρεφόμενας Θεσσαλικὰς πόλεις, καί, κατὰ Πλούταρχον (33), « Θεσσαλοῖς μὲν ἀποδοῦναι τὰς πόλεις ἃς εἶχεν αὐτῶν· Μάγνητας δὲ καὶ Φθιώτας καὶ Ἀχαιοὺς ἀφεῖναι, καὶ τὰς φρουρὰς ἐξαγαγεῖν· ὁμοῦσαι δ' αὐτόν, ἐφ' οὓς ἂν ἡγῶνται Θηβαῖοι καὶ κελεύωσιν, ἀκολουθήσειν ». Ἐφόνευσε δὲ τοῦτον Λυκόφρων ὁ Β', ὃν πάλιν ἐξέβαλον οἱ Ἀλευάδαι, ἐν Ὀλ. 106, δ', βοηθοῦντος αὐτοῦ τοῦ Φιλίππου.

Ὀλίγον ὅμως ἐνδιέφερεν εἰς τὸν Φίλιππον τῶν προσώπων μόνων ἢ ἀλλαγῇ· ὅ,τι δ' ᾔθελεν, ἦν ἡ ἀνατροπὴ τοῦ πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ ἐκείνου, ὅστις ἐπέτρεπε τὴν συσσωμάτωσιν τῶν Θεσσαλῶν εἰς καταρτισμὸν ἐπιφόβου δυνάμεως. Διὰ τοῦτο, ὑποθάλπων τὴν Ἀριστοκρατίαν, κατώρθωσεν ἐν Ὀλ. 109, α', διαιρέσας, ἢ μᾶλλον εὐρὼν διηρημένην τὴν Θεσσαλίαν εἰς τέσσαρα κυριώτερα τμήματα, νὰ καταστήσῃ ἐν αὐτοῖς διοικήσεις αἵτινες ἐκλήθησαν τετραδαρχίαι, καὶ δεκαδαρχίαι εἰς τὰς ὑποδιαιρέσεις αὐτῶν, τὰ τμηματικὰ συμφέροντα οὕτω τῇ ἐθνικῇ ἐνότητι ἀντι-

(32) Αὐτ. 35. — Ἰδ. Διόδ. ΙΕ, 61. 95. — Πλούτ. Β. Πελοπ. 26-35. — Δημ. κ. Ἀριστοκρ. 660, 5.—κ. Πολυχλ. 1207, 17.—Π. Τριηρ. στεφ. 1239, 6.

(33) Β Πελοπ. ΛΕ. — Διόδ. ΙΕ, 80.

τάξας. Ἐκφράζεται δ' οὕτως ἐπὶ τὸ ῥητορικώτερον ὁ Δημοσθένης περὶ τῆς ἐνεργείας ταύτης τοῦ Φιλίππου (34). « Ἀλλὰ Θεσσαλία πῶς ἔχει; Οὐχὶ τὰς πόλεις καὶ τὰς πολιτείας αὐτῶν περιήρηται, καὶ τετραδαρχίας καθεστάκε παρ' αὐτοῖς, ἵνα μὴ μόνον κατὰ πόλεις, ἀλλὰ καὶ κατ' ἔθνη δουλεύωσι »; Καὶ ἀλλաχοῦ (35). « Τί δ' οἱ Θεσσαλοί; Ἄρ' οἴεσθ' ὅτ' αὐτῶν τοὺς τυράννους ἐξέβαλε, καὶ πάλιν Νίκαιαν καὶ Μαγνησίαν ἐδίδου, προσδοκᾷν τὴν καθεστῶσαν γυνὴν δεκαδαρχίαν ἔσεσθαι παρ' αὐτοῖς »; Οὕτω δ' ὑπετάγησαν οἱ Θεσσαλοὶ πράγματι εἰς τοὺς Μακεδόνας, ὡς ὁ Πολύβιος ῥητῶς λέγει (36). « Θεσσαλοὶ μὲν γὰρ ἐδόκουν κατὰ νόμους πολιτεύειν, καὶ πολὺ διαφέρειν Μακεδόνων· διέφερον δ' οὐδέν, καὶ πᾶν ὁμοίως ἐποίουν τὸ προσταττόμενον τοῖς βασιλικοῖς »· ὥστε καὶ ἐν Εὐσεβίῳ οἱ Βασιλεῖς τῶν Μακεδόνων, ἑκτοτε μέχρι τῆς εἰς Ῥώμην ὑποδουλώσεως τῆς Θεσσαλίας, καλοῦνται « Θεσσαλῶν Βασιλεῖς ».

Μετὰ δὲ τὴν ἐν Κυνὸς Κεφαλαῖς μάχην, κατ' ὀλ. 170, δ', ἐξεβλήθησαν οἱ Μακεδόνες τῆς Θεσσαλίας, ἧτις, ὑποκύψασα τοῖς Ῥωμαίοις, ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῶν αὐτονομίας σκιάν (37).

(34) Φιλίππ. Γ, 117.

(35) Φιλίππ. Β, 71.

(36) Δ, 76, 2.

(37) Τ. Liv. XXXIII, 34. — XXXIV, 51. — Πολύβ. ΙΗ, 30, 7.

